

Luchtfiets of klapschaats

Over vrijheid en blijheid van wetenschap.

De seminaria van de afgelopen dagen gingen over: tijdomkering in financiële markten, claytronics (programeerbare materie), topologische patronen in eiwit netwerken, computationele neuro-anatomie, asymmetrische diffusie, correlatie technieken voor de identificatie van auteurschap in literatuur en beeldende kunst, golffronten in de voortplanting van genetische verandering, etc.

De SFI-missie staat bol van *transdisciplinariteit* en *excellentie* maar spreekt ook over *frisheid* en het vermogen te *katalyseren*. De club moet klein blijven en zich actief terugtrekken uit gebieden waar anderen groot in zijn of bezig zijn dat te worden. Weinig vaste staf, dat garandeert flexibiliteit. Het instituut wenst zijn moderne opvattingen over het bedrijven van wetenschap vooral te verbreiden door veel postdocs en bezoekers van elders bij hun programma's te betrekken. Een katalysator die processen op gang brengt die anders niet zo willen. Mag dat? Kan dat?

Ik heb het over een instituut waar biologen, fysici en informatici en (kwantitatief ingestelde) economen en sociale wetenschappers al meer dan 20 jaar samen werken, koffiedrinken en lunchen. *Founding father* de fysicus George Cowan verwijst naar zijn slogan: "what you need is a discussion driven by facts rather than essays". In de *wetenschappelijke adviesraad* zitten een handjevol Nobelprijswinnaars: Arrow (econoom), Eigen (chemie), Gell-Mann en Anderson (Natuurkunde), die moeten zorgen dat deze brede maar fragiele ambitie overeind blijft en niet gehijacked wordt door monodisciplinaire excellenties of overambitieuze funding agents.

In de *raad van toezicht* enkele (ex)zwaargewichten uit het bedrijfsleven die met hun machtige connecties ook nadrukkelijk geacht worden de pot te spekken (belangrijk is bijv. de ex baas van *eBay*, de hele grote broer van *Marktplaats.nl*).

Het *business netwerk* biedt de gelegenheid aan deelnemende bedrijven (55 deelnemers wereldwijd (niet uit Nederland) a raison van \$35.000 per jaar) om op de hoogte te blijven en discussies te voeren met onderzoekers op gebieden van wederzijdse interesse. "Vooral ook om andere bedrijven (= mensen) met innovatieve ideeën te leren kennen" zegt Karen Lawrence, CEO van *Prediction Company* dat in 1980 werd opgericht door een stel off beat theoretisch fysici. Nadat ze met een computer in hun schoen een wetenschappelijk succesvolle maar in de praktijk moeilijk implementeerbare methode hadden ontwikkeld om de maffia in Las Vegas een paar onsjes lichter te maken, zijn ze overgestapt op Wallstreet: duidelijke spelregels en hogere inzet. Inmiddels is PredCom een gevestigd bedrijf met zo'n vijftig werknemers, pionier in de volledig geautomatiseerde handel in opties en aandelen (van beursdata t/m transacties).

Ziedaar twee zelfstandige theoretische instituties in Santa Fe, New Mexico. Voor SFI geen noodlijdende universiteit die klaar staat met de zeis en geen monopolistische agency die hun voortdurend met een eigen agenda om de oren slaat en een alsmaar groeiende overhead genereert. Goede wetenschappers zijn hoeder van hun eigen wetenschappelijke agenda en normen en proberen daarom hun inkomsten zo goed mogelijk te spreiden, ¼ uit eigen fondsen en private donaties, ½ funding agencies (NIH, DOE en NSF) en ¼ business netwerk. Een lichte neiging tot mentale acrobatiek en luchtfietserij – creativiteit dus - is een *conditio sine qua non*. Nederland hoeft de luchtfiets niet, wij hebben immers reeds de klapschaats gepresteerd.

Sander Bais (Universiteit van Amsterdam, nu bezoeker van het Santa Fe Institute)